

LATURA OBIECTIVĂ A INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE LA alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹, art.217² ȘI LA art.217³ CP RM

Igor HADÎRCĂ

Catedra Drept Penal și Criminologie

The article represents a study on the objective side of the offences provided by the alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹, art.217² and art.217³ of the Criminal Code of Republic of Moldova. In the case of all these four offences, the prejudicial deed consists from several alternative normative modalities, like illegal production, procurement, preservation, forwarding, transportation, preparation, experimentation, processing, alienation, extraction, transformation, distribution, fabrication, transmission and other illegal operation (with some exceptions). The notions that designate each of these alternative normative modalities are examined in the article.

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.217 CP RM constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de producere, preparare, experimentare, extragere, prelucrare, transformare, procurare, păstrare, expediere, transportare ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor. Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.217¹ CP RM constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de producere, preparare, experimentare, extragere, prelucrare, transportare, distribuire sau alte operațiuni ilegale cu substanțe narcotice, psihotrope sau analoagele lor, ori în înstrăinarea ilegală a acestor substanțe. Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.217² CP RM constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de producere, preparare, prelucrare, experimentare, procurare, păstrare, expediere, transportare, înstrăinare sau în efectuarea oricăror altor operațiuni ilegale cu precursorii. În fine, latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.217³ CP RM constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de producere, fabricare, procurare, păstrare, expediere, transmitere, transportare sau înstrăinare ilegală a materialelor ori utilajelor destinate producerii, preparării sau prelucrării substanțelor narcotice, psihotrope sau analoagelor lor ori cultivării plantelor care conțin aceste substanțe (în continuare – materialelor ori utilajelor).

În cazul tuturor celor patru infracțiuni, fapta prejudiciabilă este alcătuită din mai multe modalități normative alternative:

- 1) producere ilegală;
- 2) procurare ilegală;
- 3) păstrare ilegală;
- 4) expediere ilegală;
- 5) transportare ilegală;
- 6) preparare ilegală (cu excepția infracțiunii prevăzute la art.217³ CP RM);
- 7) experimentală ilegală (cu excepția infracțiunii prevăzute la art.217³ CP RM);
- 8) prelucrare ilegală (cu excepția infracțiunii prevăzute la art.217³ CP RM);
- 9) înstrăinare ilegală (cu excepția infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.217 CP RM);
- 10) extragere ilegală (numai în cazul infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217 și la alin.(2) art.217¹ CP RM);
- 11) transformare ilegală (numai în cazul infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217 și alin.(2) art.217¹ CP RM);
- 12) distribuire ilegală (numai în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.217¹ CP RM);
- 13) fabricare ilegală (numai în cazul infracțiunii prevăzute la art.217³ CP RM);
- 14) transmitere ilegală (numai în cazul infracțiunii prevăzute la art.217³ CP RM);
- 15) alte operațiuni ilegale (numai în cazul infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217¹ și la art.217² CP RM).

Respectând aceeași ordine, în cele ce urmează vom examina noțiunile care desemnează fiecare din modalitățile normative alternative enumerate mai sus.

Noțiunea „producere” se utilizează în alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹, art.217² și în art.217³ CP RM. În diferite surse, această noțiune este definită în mod diferit. Astfel, în Legea Federației Ruse cu privire la mijloacele narcotice și substanțele psihotrope, prin „producere a mijloacelor narcotice sau substanțelor psihotrope” se înțelege acțiunea îndreptată spre obținerea în serie a mijloacelor narcotice sau substanțelor psihotrope din substanțe chimice și (sau) plante. Exact în aceeași manieră, noțiunea amintită este definită în Legea Republicii Kârgâze cu privire la mijloacele narcotice, substanțele psihotrope și precursori.

În pct.12 al Hotărârii Plenului Judecătorei Supreme a Federației Ruse „Cu privire la practica în cauzele referitoare la infracțiunile legate de mijloacele narcotice, substanțele psihotrope, cu efect puternic sau toxice”, nr.14 din 15.06.2006 [1], prin „producerea mijloacelor narcotice, substanțelor psihotrope sau analoagelor lor” se înțelege acțiunea îndreptată spre obținerea în serie a unor asemenea mijloace sau substanțe din plante sau substanțe chimice ori de altă natură (de exemplu, cu folosirea unor dispozitive chimice speciale ori de altă natură; producerea mijloacelor narcotice sau substanțelor psihotrope într-o încăpere adaptată în acest scop; fabricarea mijloacelor narcotice, substanțelor psihotrope sau analoagelor lor în partide, în formă preambalată).

În același timp, A.Boroi, N.Neagu și V.Radu-Sultănescu susțin că prin „producere de droguri” se înțelege realizarea printr-o activitate oarecare (amestecare, topire, fierbere, ardere, combinare etc.) a unuia din compușii chimici care sunt cuprinși în această categorie [2]. De menționat că aceiași autori afirmă că fabricarea presupune producerea drogurilor în serie și în cantități mari, prelucrând materiile prime și obținând astfel substanțe ilicite [3]. Cu alte cuvinte, ei înțeleg prin „fabricare” ceea ce, în Federația Rusă și în Republica Kârgâză, se înțelege ca „producere”.

Care din opiniile exprimate mai sus sunt aplicabile în contextul legii penale a Republicii Moldova?

Considerăm că nici una. Aceasta deoarece ele neglijează prevederile convențiilor internaționale în materie de prevenire și combatere a traficului ilicit de droguri. La concret, conform lit.t) art.1 din Convenția unică asupra stupefiantelor, adoptată la New York la 30.03.1961 [4], prin „producere” se înțelege operațiunea care constă în culegerea opiului, a frunzei de coca, a cannabisului și a rășinei de cannabis din plantele care le produc. Potrivit lit.n) din art.1 al aceleiași Convenții, prin „fabricare” se înțelege toate operațiunile, altele decât producerea, care permit obținerea stupefiantelor și care cuprind purificarea, precum și transformarea stupefiantelor în alte stupefiante. În art.1 din Convenția asupra substanțelor psihotrope, adoptată la Viena la 21.02.1971 [5], nu este definită noțiunea „producere”. În schimb, este definită noțiunea „fabricare”: toate operațiunile care permit obținerea de substanțe psihotrope și care cuprind purificarea și transformarea substanțelor psihotrope în alte substanțe psihotrope; această noțiune cuprinde, de asemenea, fabricarea preparatelor, altele decât cele efectuate pe bază de prescripție medicală, într-o farmacie.

În strictă concordanță cu prevederile celor două convenții sus-menționate, noțiunile „producere” și „fabricare” sunt definite în art.2 al Legii nr.339/2005 a României. Aproximativ în aceeași manieră, noțiunile date sunt definite în pct.3 al Hotărârii Plenului Judecătorei Supreme a Ucrainei „Cu privire la practica judiciară în cauzele referitoare la infracțiunile din sfera circulației mijloacelor narcotice, substanțelor psihotrope, analoagelor sau precursorilor acestora”, nr.4 din 26.04.2002 [6].

În mod regretabil, în Republica Moldova noțiunea „producere” (ca și noțiunea „fabricare”) nu și-a găsit interpretare oficială nici în legislație, nici în practica judiciară. Totuși, nu putem trece cu vederea că Republica Moldova este parte la Convenția unică asupra stupefiantelor și la Convenția asupra substanțelor psihotrope. De aceea, nu există nici un impediment să nu luăm în considerație definițiile noțiunilor „producere” și „fabricare” formulate în aceste convenții.

Iată de ce, prin „producerea substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora” (noțiune aplicabilă în contextul infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹ și la art.217² CP RM) trebuie de înțeles operația care constă în culegerea substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora din plantele care le produc.

Întrucât noțiunea „producere”, așa cum este definită în Convenția unică asupra stupefiantelor și în Convenția asupra substanțelor psihotrope, este inaplicabilă în contextul infracțiunii prevăzute la art.217³ CP RM, vom apela la semantismul literar al noțiunii „producere” [7]. În acest plan, prin „producere a materialelor sau utilajelor” trebuie de înțeles acțiunea de realizare prin muncă a materialelor sau utilajelor.

Putem observa că noțiunea „producerea substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora” se referă la substanțele narcotice, psihotrope, analoagele sau precursorii acestora, care sunt de origine naturală. Atunci, sub care noțiune cade obținerea prin sinteză a substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora? Considerăm că legiuitorul a omis să indice o astfel de noțiune în alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹ și în art.217² CP RM. Așa cum rezultă din prevederile Convenției unice asupra stupefiantelor și ale Convenției asupra substanțelor psihotrope, noțiunea având înțelesul care ne interesează este noțiunea „fabricare”. Din aceste considerente – pentru a asigura aplicarea corectă a legii penale în cazurile de obținere pe cale de sinteză a substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora – recomandăm ca, în alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹ și în art.217² CP RM, după termenul „producerea” să fie introdus termenul „fabricarea”.

Dar se impune operarea nu doar a acestui amendament legislativ. S-a menționat că noțiunea „producerea substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora” se referă la substanțele narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora, care sunt de origine naturală. Așa cum vom remarca *infra*, la aceleași substanțe de origine naturală se referă noțiunea „extragerea substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora”. Însă, prin „utilizare a plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope” se are în vedere folosirea acestor plante în procesul de producție a substanțelor narcotice sau psihotrope. Cu alte cuvinte, sub această ultimă noțiune cade tocmai producerea și extragerea substanțelor narcotice sau psihotrope. Deci, aceeași faptă antrenează răspunderea atât conform alin.(1) art.217 CP RM, cât și conform alin.(2) art.217 CP RM (sau atât conform alin.(1) art.217¹ CP RM, cât și conform alin.(2) art.217¹ CP RM). Pentru a se exclude această dublare, precum și pentru a se evita tragerea la răspundere pentru aceeași faptă în conformitate cu două norme diferite, recomandăm excluderea termenului „utilizarea” din alin.(1) art.217 și din alin.(1) art.217¹ CP RM.

Într-o altă ordine de idei, menționăm că noțiunea „procurare” este folosită pentru caracterizarea laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹, art.217² și la art.217³ CP RM.

Ad litteram, prin „procurare” se înțelege acțiunea de a face rost de ceva, a obține ceva [8]. Totuși, această accepție este prea generală pentru a clarifica sensul dispoziției incriminatoare aplicabile. De aceea, vom apela la instrumentul de interpretare oficială a noțiunii legale „procurare”. Astfel, în acord cu pct.3 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție „Despre practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației privind infracțiunile legate de mijloacele narcotice și substanțele cu efect puternic și toxic”, nr.12 din 27.03.1997 [9], procurarea de substanțe narcotice constă în obținerea lor printr-o tranzacție ilicită (cumpărare, primirea cu titlu de împrumut, de plată în contul unei datorii, de cadou sau în schimbul altor mărfuri și obiecte etc.), în urma căreia făptuitorul devine posesorul acestor substanțe.

Practic, în aceeași manieră, noțiunea „procurare” este definită în știința dreptului penal național [10].

Provoacă rezerve una din explicațiile conținute în pct.3 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.12 din 27.03.1997: „Prin „procurarea ilegală” se înțelege obținerea de mijloace narcotice în posesie reală, ceea ce însă nu generalizează în mod obligatoriu dreptul de proprietate asupra lor”. Printr-o tranzacție ilegală nu se poate obține dreptul de proprietate. Având prin excelență un caracter legal, toate modurile de dobândire a dreptului de proprietate sunt prevăzute în art.320 din Codul civil al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 6.06.2002 [11]. Iată de ce, sugerăm ca, la interpretarea noțiunii legale „procurare”, să nu fie luată în considerație explicația reprodușă mai sus.

A.Boroi, N.Neagu și V.Radu-Sultănescu înțeleg prin „procurare” acțiunea de a face rost, de a obține substanțe aflate sub control național; nu are relevanță modalitatea faptică prin care se realizează procurarea [12]. Prea sumară, această definiție nu reușește să depășească cadrul accepțiunii literare a noțiunii „procurare”. Or, de regulă, cuvintele redau sensul aparent al normei, adică sensul care se impune la prima vedere; pentru a afla sensul real, trebuie să adăugăm procedeul gramatical literar și procedeul rațional logic, supunând semnificația aparentă unui studiu mai profund, cum ar fi identificarea scopului normei (*ratio legis*), adică a necesităților sociale cărora legiuitorul încearcă să le dea satisfacție prin norma de drept [13].

În încercarea de a identifica acel *ratio legis*, O.Pop merge până într-acolo încât afirmă că procurarea se poate prezenta sub următoarele modalități: producere, preparare, delapidare, altă infracțiune de sustragere etc. [14]. Un asemenea raționament este inadmisibil: sfera de incidență a noțiunii „procurare” nu se poate suprapune sferelor de incidență ale altor noțiuni ce caracterizează latura obiectivă a infracțiunilor săvârșite în sfera circulației substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora. În caz contrar, pentru aceeași faptă, persoana ar fi trasă la răspundere, de exemplu, atât conform alin.(2) art.217 CP RM (pentru procurarea ilegală a substanțelor narcotice, săvârșită în scop de înstrăinare), cât și conform art.217⁴ CP RM (pentru sustragerea substanțelor narcotice). Însă, o asemenea calificare ar nesocoti unul dintre principiile calificării, și anume – principiul inadmisibilității dublei imputări: este interzisă imputarea multiplă a săvârșirii unei și aceleiași infracțiuni; aceleași circumstanțe ale faptei nu pot fi luate în considerație de mai multe ori în procesul de calificare [15]. Din aceste considerente, nu putem susține punctul de vedere exprimat de O.Pop.

Legislația Turkmenistanului este printre puținele care conține o definiție legală a noțiunii „procurare”: „cumpărarea, primirea în schimbul altor mărfuri sau obiecte, primirea cu titlu de împrumut sau de dar, ori în vederea achitării datoriei, precum și însușirea mijloacelor narcotice, substanțelor psihotrope sau precursorilor

care au fost găsiți, recoltarea de plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope” (art.1 al Legii Turkmenistanului cu privire la mijloacele narcotice, substanțele psihotrope, precursori și măsurile de contracarare a circulației lor ilegale). Observăm că, față de definiția similară din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.12 din 27.03.1997, în definiția din legislația turkmenă sunt prezente două elemente noi:

- 1) însușirea mijloacelor narcotice, substanțelor psihotrope sau precursorilor care au fost găsiți;
- 2) recoltarea de plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope.

În mod similar, noțiunea „procurare” este definită în pct.6 al Hotărârii Plenului Judecătorei Supreme a Federației Ruse „Cu privire la practica judiciară în cauzele referitoare la infracțiunile legate de mijloacele narcotice, substanțele psihotrope, cu efect puternic sau toxice”, nr.14 din 15.06.2006 [16]. Numai că, printre modalitățile faptice ale procurării este menționată și primirea mijloacelor narcotice, substanțelor psihotrope sau analoagelor acestora ca mijloc de recompensă pentru munca efectuată. De asemenea, ca procurare se consideră recoltarea nu a oricăror plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, dar numai a plantelor spontane de acest fel.

La fel, asupra recoltării de plante spontane care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, ca modalitate faptică a procurării, se indică în pct.9 al Hotărârii Plenului Judecătorei Supreme a Republicii Belarus „Cu privire la practica judiciară în cauzele referitoare la infracțiunile legate de mijloacele narcotice, substanțele psihotrope și precursorii acestora, precum și substanțele cu efect puternic și toxic (art.327-334 din Codul penal)”, nr.1 din 26.03.2003 [17].

Nu putem accepta opinia că recoltarea plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope – indiferent dacă acestea ar fi sau nu spontane – constituie una dintre modalitățile faptice ale procurării. Anterior am prezentat argumente că recoltarea plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope reprezintă o modalitate faptică a cultivării unor astfel de plante (în contextul infracțiunilor prevăzute la alin.(1) art.217 și la alin.(1) art.217¹ CP RM). Sprijinim în continuare acest punct de vedere.

Cu atât mai puțin, nu putem agreea punctul de vedere că cultivarea de plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope este o modalitate faptică a procurării [18]. Această teză este o distorsionare a regulilor de calificare a infracțiunilor în cazul concurenței dintre o parte și un întreg. Cultivarea de plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope nu poate fi a priori parte în raport cu procurarea de substanțe narcotice sau psihotrope. Aceasta deoarece cele două activități – cultivarea și procurarea – poartă asupra unor obiecte materiale diferite: plantele care conțin substanțe narcotice sau psihotrope și, respectiv, substanțele narcotice sau psihotrope.

În ce privește însușirea bunurilor găsite, considerăm că aceasta trebuie privită ca modalitate faptică a procurării. Or, „a dobândi” este sinonim cu „a procura” [19]. Iar în cadrul Codului civil reglementările vizând luarea în posesie a bunului găsit (art.324-326) sunt plasate în secțiunea consacrată dobândirii dreptului de proprietate. În baza unui elementar silogism, putem conchide că însușirea substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora, ori a materialelor sau utilajelor, care au fost găsite, reprezintă o modalitate faptică a procurării aceluiași bunuri.

Sub incidența noțiunii „procurare” cade și efectuarea cumpărării unui lot de substanțe narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora, ca măsură operativă de investigație. Totuși, această procurare nu poate avea un caracter ilegal, așa cum se susține just în literatura de specialitate [20]. În context, este necesar să observăm că are dreptate I.Ionescu care afirmă: „În raport cu soluțiile pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, agentul sub acoperire are dreptul să observe și să denunțe săvârșirea faptelor ilegale ale grupului infracțional, dar nu poate să determine săvârșirea infracțiunii” [21]. Prin urmare, nu trebuie considerate ilegale nici acțiunile persoanei care vinde substanțele narcotice, psihotrope, analoagele sau precursorii acestora unui agent provocator, care se află sub acoperire.

Persoana care intenționează să procure o substanță narcotică, psihotropă, un analog sau precursor al acestora, ori materiale sau utilaje, dar care a obținut în posesie un bun „neutru”, trebuie trasă la răspundere pentru tentativa la infracțiunea prevăzută la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹, art.217² sau la art.217³ CP RM.

În literatura de specialitate a fost exprimată opinia că obținerea în farmacie a substanțelor narcotice sau psihotrope, în baza unei rețete false, trebuie calificată ca sustragere pe calea escrocheriei [22]. Considerăm această poziție unilaterală. Conform art.217⁴ „Sustragerea sau extorcarea substanțelor narcotice sau psihotrope” din Codul penal al Republicii Moldova, cele săvârșite pot fi calificate doar atunci când obținerea substanțelor

narcotice sau psihotrope este făcută în baza unei rețete false care dă dreptul de obținere gratuită a acestor substanțe. Dacă însă valoarea substanțelor narcotice sau psihotrope este integral compensată, lipsesc semnele sustragerii. Însă, nu putem susține că nu s-ar atesta procurarea ilegală a substanțelor narcotice sau psihotrope.

Totuși, în majoritatea cazurilor, caracterul gratuit sau compensat al procurării nu poate influența asupra calificării infracțiunii. Acest caracter urmează a fi luat în considerație la individualizarea pedepsei.

În doctrina penală este enunțat punctul de vedere că obținerea în gaj a substanțelor narcotice sau psihotrope nu cade sub incidența noțiunii de procurare, deoarece dacă debitorul gajist își execută obligațiile garantate prin gaj, atunci creditorul gajist poate doar să păstreze temporar substanțele narcotice sau psihotrope, fără însă a le procura; procurarea presupune nu numai posedarea, dar și existența posibilității de folosință și dispoziție [23]. Pare absolut inconsistentă ideea că păstrarea poate să nu fie precedată de procurare. Prin definiție, „a păstra” înseamnă „a ține în posesiunea sa” [24]. Dar, înainte de a ține în posesiune, trebuie să intri în posesiune. Or, în ipoteza reprodusă mai sus, se are în vedere gajul cu deposedare, când, conform alin.(2) art.455 din Codul civil, obiectul gajului se transmite în posesiune creditorului gajist sau unui terț care acționează în numele creditorului gajist. Transmiterea în posesiune este corelativă obținerii în posesiune, adică procurării. Nu există nici un fel de motive pentru a afirma că procurarea, pe lângă posibilitatea de posesie, trebuie să mai presupună posibilitatea de folosință sau dispoziție. Chiar în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.217¹ CP RM prezența scopului de înstrăinare nu semnifică neapărat că făptuitorul are posibilități de valorificare a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor acestora.

De una singură, posesia este suficientă pentru a confirma că a fost săvârșită procurarea. Această poziție este susținută, pe bună dreptate, în pct.3 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.12 din 27.03.1997, conform căruia procurarea, în care se concretizează infracțiunea, se consideră consumată din momentul trecerii substanțelor narcotice în posesia făptuitorului.

În concluzie, prin „procurare” trebuie de înțeles obținerea în posesie a substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora, ori a materialelor sau utilajelor, în urma unei tranzacții ilicite, gratuite sau compensate (cumpărare, primire în schimbul altor bunuri, primire cu titlu de împrumut, acceptare ca dar, primire în contul unei datorii, primire ca recompensă pentru munca efectuată, obținere în gaj pentru garantarea executării unei datorii etc.) sau în urma însușirii acestor substanțe, materiale sau utilaj, care sunt găsite, sau în baza altor asemenea temeiuri de procurare.

În cele ce urmează vom supune analizei noțiunea „păstrare”. Aceasta este folosită pentru caracterizarea laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹, art.217² și la art.217³ CP RM.

Literalmente, prin „păstrare” se are în vedere acțiunea de a ține la loc sigur, păzind cu grijă, a pune bine; a ține în bună stare, a avea grijă, a pune bine; a ține în posesiunea sa [25]. Care din aceste sensuri exprimă cel mai bine noțiunea legală „păstrare”?

Considerăm că ultimul. Or, conform pct.3 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.12 din 27.03.1997, prin „păstrare” se înțelege acțiunea legată de aflarea mijloacelor narcotice în posesia făptuitorului (asupra sa, în ascunzătoare sau în alt loc).

În doctrina penală autohtonă, această noțiune este definită într-un mod asemănător [26].

În dreptul penal român, în locul noțiunii „păstrare” se utilizează noțiunea „deținere”. Ceea ce corespunde cu textul convențiilor internaționale relative la prevenirea și combaterea traficului ilicit de droguri. La concret, prin „deținere” se are în vedere fapta unei persoane fizice de a ține, la domiciliul său ori în orice alt loc știut de ea, substanțe stupefiante, indiferent dacă este sau nu consumatoare de stupefiante și dacă acestea îi aparțin ei sau altei persoane [27].

Practic, în aceeași manieră, noțiunea „procurare” este definită în pct.7 al Hotărârii Judecătorei Supreme a Federației Ruse „Cu privire la practica judiciară în cauzele referitoare la infracțiunile legate de mijloacele narcotice, substanțele psihotrope, cu efect puternic sau toxic”, nr.14 din 15.06.2006: „acțiunea legată de posesiunea ilegală asupra mijloacelor narcotice, substanțelor psihotrope sau a analoagelor acestora, inclusiv pentru propriul consum (deținerea asupra sa, în încăpere, în ascunzătoare sau în alte locuri) [28]. Conform pct.9 din Hotărârea Plenului Judecătorei Supreme a Republicii Belarus „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile legate de mijloacele narcotice, substanțele psihotrope și precursorii lor, substanțele cu efect puternic sau toxic (art.327-334 din Codul penal)”, nr.1 din 26.03.2006, prin „păstrare” se înțelege acțiunea legată de aflarea faptică a mijloacelor narcotice, substanțelor psihotrope sau precursorilor acestora în posesiunea făptuitorului (asupra sa, în ascunzătoare, în încăpere sau în alte locuri) [29].

În Hotărârea Plenului Judecătorei Supreme a Federației Ruse „Cu privire la practica judiciară în cauzele referitoare la infracțiunile legate de mijloacele narcotice, substanțele psihotrope, cu efect puternic sau toxic”, nr.9 din 27.05.1998, cu referire la exemplele de locuri de păstrare, se făcea următoarea explicație: „(asupra sa, dacă aceasta nu este legat de transportarea mijloacelor sau substanțelor respective, în încăpere, în ascunzătoare sau în alte locuri) [30]. De asemenea, noțiunea „păstrare” este definită, într-o manieră ușor nuanțată, în art.1 al Legii Turkmenistanului cu privire la mijloacele narcotice, substanțele psihotrope, precursori și măsurile de combatere a circulației lor ilegale: „acțiunea legată de aflarea mijloacelor narcotice, substanțelor psihotrope sau precursorilor în posesiunea persoanei, asupra acesteia, în încăpere, pe un teren, în ascunzătoare sau în alte locuri”.

Unii autori prezintă și alte exemple, care contribuie la concretizarea noțiunii „alte locuri”: acareturi sau locuri în afara acestora [31], locul de muncă [32] etc. În același sens, J.Drăgan, Gh.Alecu și N.Țipișcă consemnează cu drept cuvânt: „Făptuitorul nu poate cere absolvirea de răspunderea penală motivând deținerea pentru altă persoană, chiar și atunci când substanțele stupefiante nu au fost găsite la domiciliul ori reședința sa, deoarece se presupune că are tot timpul reprezentarea mentală atât a posesiei, cât și a caracterului ilegal al acesteia” [33].

Așadar, nici locul păstrării, nici distanța de la acest loc la făptuitor nu influențează în nici un fel asupra calificării infracțiunii. Important este ca, *de facto*, substanțele narcotice, psihotrope, analoagele sau precursorii acestora, ori materialele sau utilajele să se afle în sfera de stăpânire a făptuitorului.

Păstrarea poate fi atât ascunsă, cât și deschisă. Păstrarea ascunsă are loc atunci când substanțele narcotice sau psihotrope, analoagele sau precursorii acestora, ori materialele sau utilajele sunt tănuite în diferite ascunzători, în locuință, în preajma locuinței, la locul de muncă ori în alte locuri. Păstrarea deschisă are loc atunci când făptuitorul păstrează numitele bunuri fără a le tănui [34]. Bineînțeles, la calificarea infracțiunii, caracterul – ascuns sau deschis – al păstrării nu poate conta. În schimb, acesta trebuie luat în calcul la individualizarea pedepsei.

De asemenea, la calificare, nu are importanță dacă cel care păstrează substanțele narcotice, psihotrope, analoagele sau precursorii acestora, ori materialele sau utilajele, anterior le-a produs, preparat, extras, transformat etc. sau le-a procurat.

În concluzie, prin „păstrare” trebuie de înțeles aflarea substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora, ori a materialelor sau utilajelor – în mod ascuns sau deschis – în sfera de stăpânire a făptuitorului (asupra sa (dacă nu are loc transportarea concomitentă), în locuință sau în altă încăpere, la locul de muncă, pe terenul din preajma casei, în ascunzătoare etc.), indiferent dacă posedarea se face pentru sine sau pentru altă persoană, precum și indiferent dacă făptuitorul este posesor primar (deoarece a produs, a fabricat, a extras etc. substanțele narcotice, psihotrope, analoagele sau precursorii acestora, ori materialele sau utilajele) ori a procurat de la altcineva bunurile specificate.

Adoptând forma de păstrare, infracțiunea prevăzută la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹, art.217² și la art.217³ CP RM este o infracțiune continuă. Deci, se consideră consumată din momentul încetării păstrării sau datorită survenirii unor evenimente care împiedică păstrarea.

În context, este nevoie de a consemna că infracțiunea continuă nu poate fi confundată cu infracțiunea prelungită, nici cu infracțiunea repetată. Astfel, infracțiunea prelungită se caracterizează prin episoadele care alcătuiesc infracțiunea. În contrast, infracțiunea continuă presupune o activitate infracțională neîntreruptă. Totuși, atât infracțiunea continuă, cât și infracțiunea prelungită, constituie infracțiuni unice. Spre deosebire de repetarea infracțiunii, care reprezintă *de facto* pluralitatea de infracțiuni. În conformitate cu alin.(1) art.31 CP RM, se consideră „repetare a infracțiunii” săvârșirea a două sau a mai multor infracțiuni identice ori omogene, prevăzute de aceeași normă penală, cu condiția că persoana nu a fost condamnată pentru vreuna din ele și nu a expirat termenul de prescripție. De notat că circumstanța „repetat” determină agravarea răspunderii penale în ipotezele prevăzute la lit.a) alin.(3) art.217, lit.a) alin.(3) art.217¹, lit.a) alin.(2) art.217³, lit.a) alin.(2) art.217⁴, lit.a) alin.(2) art.217⁶ și la lit.a) alin.(3) art.218 CP RM.

Într-un alt registru, vom supune examinării noțiunea „expediere”. Această noțiune este folosită pentru caracterizarea laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹, art.217² și la art.217³ CP RM.

Ad litteram, prin „expediere” se înțelege acțiunea de a trimite prin poștă, prin mesageri etc. scrisori, bani, pachete etc. la o anumită adresă [35].

Într-un mod asemănător, noțiunea dată este definită în pct.3 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.12 din 27.03.1997: „expedierea dintr-un punct în altul prin poștă sau bagaj, adică fără participarea nemijlocită a expeditorului”. Observăm că în această definiție este încălcată una dintre regulile care guvernează definiția – regula ireflexivității [36]. Aceasta deoarece definatorul repetă definitul, iar definiția apare ca tautologică.

În încercarea de a îndrepta eroarea logică specificată, unii autori definesc noțiunea „expediere” ca fiind transmiterea substanțelor narcotice dintr-un loc în altul prin poștă sau bagaj, adică fără participarea nemijlocită a expeditorului [37].

„A transmite” are inclusiv înțelesul de „a înmâna” [38]. De aceea, termenul „transmitere” nu întotdeauna se referă la parcurgerea în spațiu. Iar precizarea acestei nuanțe este esențială pentru caracterizarea noțiunii „expediere”. Din aceste considerente, pentru definirea noțiunii „expediere” apare mai corectă folosirea termenului „trimitere” pe post de definator [39]. Într-adevăr, prin „trimitere” se are în vedere acțiunea de a dispune ca un obiect să fie dus, transportat, predat la o anumită destinație; acțiunea de a expedia [40].

În context, în conformitate cu pct.17 al Hotărârii Judecătorei Supreme a Republicii Belarus „Cu privire la practica judiciară în cauzele referitoare la infracțiunile legate de mijloacele narcotice, substanțele psihotrope și precursorii lor, substanțele cu efect puternic sau toxice (art.327-334 din Codul penal)”, nr.1 din 26.03.2003 [41], prin „expediere” se înțelege trimiterea mijloacelor sau substanțelor corespunzătoare dintr-un punct în altul prin poștă, bagaj, curier, cu utilizarea mijloacelor de transport sau pe altă cale, când deplasarea în spațiu are loc fără participarea expeditorului.

Unii autori definesc noțiunea „expediere” ca trimitere a mijloacelor narcotice sau a substanțelor psihotrope prin poștă, bagaj sau curier, fără a indica însă faptul deplasării ulterioare a respectivelor mijloace sau substanțe [42]. O asemenea interpretare este prea largă, deoarece, de exemplu, trimiterea prin poștă sieți înșiși a substanțelor narcotice sau psihotrope reprezintă nu expedierea acestor substanțe, ci o formă voalată a păstrării lor.

În alt context, în doctrina penală este exprimată opinia că expedierea substanțelor narcotice sau psihotrope peste frontiera vamală reprezintă contrabanda cu substanțe narcotice sau psihotrope [43]. Într-adevăr, potrivit art.1 al Codului vamal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 20.07.2000, prin „trecerea frontierei vamale” se are în vedere introducerea și scoaterea de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova de mărfuri și mijloace de transport, inclusiv prin expediții poștale internaționale, prin conducte și prin linii de transport electric [44]. Iar la alin.(2) art.248 „Contrabanda” al Codului penal se menționează tocmai despre „trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a substanțelor narcotice, psihotrope...”. În alți termeni, în ipoteza analizată, alin.(2) art.248 CP RM se prezintă ca o normă specială în raport cu alin.(2) art.217 sau cu alin.(2) art.217¹ CP RM. În concluzie, expedierea substanțelor narcotice sau psihotrope peste frontiera vamală a Republicii Moldova urmează a fi calificată potrivit alin.(2) art.248 CP RM, fără calificarea suplimentară conform alin.(2) art.217¹ CP RM.

Printre mijloacele de expediere a substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora se numără și mijloacele animate: animalele (de exemplu, câinii) sau păsările (hulubii) [45]. Dar și o persoană poate fi folosită ca mijloc animat de săvârșire a expedierii. În acest sens, în pct.17 din Hotărârea Judecătorei Supreme a Federației Ruse „Cu privire la practica judiciară în cauzele referitoare la infracțiunile legate de mijloacele narcotice, substanțele psihotrope, cu efect puternic sau toxice”, nr.14 din 15.06.2006 [46], se menționează nu pur și simplu despre trimiterea mijloacelor sau substanțelor respective prin curier (cum se face în cazul Hotărârii nr.12 din 27.03.1997 a Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova). Astfel, se precizează că curierul nu are cunoștință despre obiectul deplasat, lipsind orice fel de înțelegere dintre el și expeditor.

Poate această precizare este lipsită de importanță? Nu, pentru că, în conjunctura examinată, ea este „condiția subsumțiunii, adică a încadrării juridice corecte a faptelor, și exercită o dublă funcție; mai întâi – cea de clarificare a sensului dispoziției aplicabile (studiul normei și al particularităților acesteia), iar în al doilea rând – de aplicare corectă a normei la faptele concrete” [47]. Astfel, dacă persoana cunoaște despre conținutul mărfii pe care o transportă, atunci cele săvârșite de ea constituie transportarea ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora, ori a materialelor sau utilajelor. În același timp, fapta proprietarului mărfii date trebuie calificată ca organizare sau instigare la transportarea ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora, ori a materialelor sau utilajelor.

Însă, dacă persoana nu cunoaște conținutul mărfii pe care o transportă, aceasta fiind camuflată în alte obiecte și transportată ca respectivele, atunci, în virtutea art.20 „Fapta săvârșită fără vinovăție (cazul fortuit)” din Codul penal, ea nu poate fi trasă la răspundere penală. Iar proprietarul mărfii, care a transmis-o spre transportare primei persoane, trebuie să răspundă pentru expedierea ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope, analoagelor sau precursorilor acestora, ori a materialelor sau utilajelor.

Există divergențe în ce privește stabilirea momentului de consumare a infracțiunii, atunci când aceasta evoluează sub forma expedierii ilegale. Astfel, în pct.3 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.12 din 27.03.1997 se menționează că infracțiunea se consideră consumată din momentul primirii coletului poștal sau a bagajului, care conține bunurile corespunzătoare, de către instituția de comunicație sau de punctul de recepție a bagajelor de la stația de cale ferată etc. Din această explicație nu rezultă cu claritate unde se consideră consumată infracțiunea: în punctul de trimitere sau în punctul de recepție? Mult mai clar este relevat momentul de consumare, în cazul expedierii ilegale, în pct.17 al Hotărârii Plenului Judecătorei Supreme a Federației Ruse „Cu privire la practica judiciară în cauzele referitoare la infracțiunile legate de mijloacele narcotice, substanțele psihotrope, cu efect puternic sau toxice”, nr.14 din 15.06.2006: „din momentul trimiterii scrisorii, coletului, bagajului etc. cu mijloacele sau substanțele conținute în acesta, indiferent de recepționarea lor de către destinatar” [48]. În consecință, urmând acest model, se impune rectificarea de rigoare în pct.3 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.12 din 27.03.1997, cu referire la momentul de consumare a infracțiunii în ipoteza expedierii ilegale.

În concluzie, prin „expediere” trebuie de înțeles trimiterea substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora, a mijloacelor sau utilajelor către destinatar, prin poștă, bagaj, cu utilizarea transportului sau a animalelor, prin curier (atunci când acesta nu cunoaște despre conținutul mărfii pe care o însoțește, nici nu este în înțelegere cu proprietarul ei) etc., dacă trimiterea se face în interiorul teritoriului vamal al Republicii Moldova.

Următoarea noțiune care va fi supusă analizei este noțiunea „transportare”. Aceasta e folosită pentru caracterizarea laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹, art.217² și la art.217³ CP RM.

Potrivit pct.3 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.12 din 27.03.1997, prin „transportare” se înțelege „permutarea substanțelor narcotice dintr-un loc în altul, atât asupra sa, cât și cu utilizarea oricăror mijloace de transport, indiferent de locul păstrării mijloacelor sau substanțelor strămutate”. În principiu, același punct de vedere este susținut în literatura de specialitate [49].

În același timp, pune în gardă o altă explicație din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.12 din 27.03.1997, conform căreia transportarea trebuie considerată formă a păstrării. Nici din contextul legii penale în vigoare, nici din contextul legii penale anterioare nu rezultă că transportarea este o formă a păstrării. Odată ce legiuitorul indică, în cadrul enumerării, transportarea alături de păstrare, rezultă că aceste obiecte din clasa definitului sunt de același nivel. Deci, nu se integrează una în cealaltă.

Alta este că apar dificultăți la delimitarea transportării de păstrare, ca modalități sub care se prezintă laturile obiective ale infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹, art.217² și la art.217³ CP RM.

De exemplu, N.A. Miroșnicenko și A.A. Muzâka afirmă că purtarea mijloacelor narcotice sau substanțelor psihotrope este o formă a păstrării acestor mijloace sau substanțe [50]. Însă, conform art.290 „Purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea ilegală a armelor și munițiilor” din Codul penal, termenii „purtare” și „păstrare” sunt folosiți separat. Or, conform lit.e) art.19 din Legea nr.780/2001, terminologia utilizată este constantă și uniformă în actul elaborat, iar folosirea repetată a unui termen exclude confuzia. Reieșind din aceasta, nu putem susține că, în contextul alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹, art.217² și al art.217³ CP RM, ar fi posibil ca termenii „purtare” și „păstrare” să nu fie de același nivel. Așadar, abordarea sistemică a prevederilor legii penale ne determină să nu fim de acord cu N.A. Miroșnicenko și A.A. Muzâka.

La fel, nu putem fi de acord cu Decizia Colegiului penal al Curții de Apel nr.1r-961/98 din 20.10.1998 [51], potrivit căreia ca păstrare au fost calificate cele săvârșite de T.N.: primirea, la intrarea în instituția penitenciară, de la alte persoane, a unui pachet cu substanțe narcotice cu scopul de a-l transmite unei alte persoane; acest pachet nu a fost transmis, deoarece făptuitorul T.N. a fost reținut de către colaboratorii instituției penitenciare.

În pct.3 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție se prevede explicit, cu privire la noțiunea „transportare”: „atât asupra sa, cât și cu utilizarea oricăror mijloace de transport”. De unde rezultă că transmiterea

nu implică neapărat utilizarea unui mijloc de transport, atunci când deplasarea substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora, ori a materialelor sau utilajelor se face pedestru.

De aceea, vizavi de speța menționată mai sus, cele săvârșite trebuie considerate transportare, și nu păstrare.

Manifestând consecvență, ca în cazul expedierii, trebuie să precizăm că transportarea substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora, ori a materialelor sau utilajelor trebuie să se facă în interiorul teritoriului vamal al Republicii Moldova. În caz contrar, cele săvârșite vor forma componenta de contrabandă.

De asemenea, interpretând prin analogie teza privitoare la momentul de consumare a infracțiunii, în cazul expedierii, trebuie să consemnăm că momentul de consumare a infracțiunii, în cazul transportării, este momentul începerii mișcării mijloacelor de transport sau a transportatorului pedestru.

În concluzie, prin „transportare” trebuie de înțeles deplasarea dintr-un loc în altul (însă în interiorul teritoriului vamal al Republicii Moldova), asupra sa ori cu utilizarea oricăror mijloace de transport, a substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora, ori a materialelor sau utilajelor.

În altă ordine de idei, va fi examinată noțiunea „preparare”. Aceasta e folosită pentru a caracteriza latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹ și la art.217² CP RM.

Literalmente, prin „preparare” se are în vedere acțiunea de a pregăti din timp ceva, a face ca ceva să fie gata (în vederea unei acțiuni sau a unei prelucrări ulterioare) [52]. Însă, această accepție e prea generală pentru a servi la interpretarea semnificației noțiunii „preparare” din textul legii penale. Din aceste motive, considerăm necesară definirea și a unor noțiuni care derivă din noțiunea „preparare”. Astfel, prin „preparator” se înțelege persoana care combină anumite materiale etc. spre a obține un produs nou, a îmbunătăți calitatea unor produse etc. [53]. De asemenea, prin „preparat” se înțelege produsul rezultat dintr-o operație de preparare [54]. Amintim că noțiunea „preparat” este definită în Legea nr.382/1999: „amestec de substanțe în orice stare fizică, ce conțin una sau mai multe substanțe narcotice ori psihotrope”.

M.A. Liubavina înțelege prin „preparare” fabricarea preparatelor conținând substanțe narcotice sau psihotrope, în farmacii, în baza rețetei [55]. În fine, A.Boroi, N.Neagu și V.Radu-Sultănescu înțeleg prin „preparare” combinarea a două sau a mai multor substanțe, în final obținându-se una din substanțele prevăzute ca drog [56].

Analizând toate aceste definiții, este necesar să remarcăm următoarele:

- 1) nu putem identifica prepararea legală cu prepararea în genere, așa cum o face M.A. Liubavina. De aceea, nu putem restrânge săvârșirea preparării la incinta farmaciei și la prezența rețetei. Prepararea poate fi săvârșită în orice condiții, fie că acestea sunt de o clandestinitate absolută, fie că reprezintă fondul unei aparente legalități;
- 2) nici una din definițiile reproduse mai sus nu se referă la precursori, ca obiect material al infracțiunii. Între timp, ținând cont de dispoziția art.217² CP RM, precursorii trebuie luați în considerație, întrucât activitatea de preparare poate purta și asupra lor.

Luând în seamă aceste observații critice, considerăm că prin „preparare” trebuie de înțeles combinarea a două sau a mai multor substanțe narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora, pentru a se obține un preparat nou.

Tocmai obținerea unui preparat nou, ca produs al infracțiunii, este ceea ce deosebește prepararea de producere, transformare, experimentare etc., în urma cărora poate rezulta nu un preparat nou, dar o substanță nouă având la bază o altă substanță (și nu un amestec de substanțe).

Infracțiunile prevăzute la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹ sau la art.217² CP RM, evoluând sub forma preparării, trebuie considerate consumate din momentul combinării substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora. Obținerea preparatului nou, ca urmare a acestei combinări, marchează momentul de epuizare a infracțiunii, deci depășește cadrul laturii obiective. Această precizare se impune datorită faptului că legiuitorul utilizează noțiunea „preparare”, nu „obținerea preparatului”.

În alt context, vom supune analizei noțiunea „experimentare”. Aceasta e folosită pentru caracterizarea laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹ și la art.217² CP RM.

Ad litteram, prin „experimentare” se înțelege acțiunea de a încerca, a verifica prin experiență [57].

În același fâgaș, în literatura de specialitate definiția noțiunii analizate e formulată în felul următor: „operație de dozare, de combinare ori de încercare a drogurilor” [58]; „efectuarea de experiențe cu produse sau substanțe stupefiante” [59]. Nici una din definițiile date nu ne poate satisface demersul investigativ. Astfel, prima definiție generează confuzii cu noțiunea „preparare”, deoarece se referă inclusiv la combinarea drogurilor.

Cea de-a doua definiție este una tautologică și nu clarifică în nici un mod comprehensiunea conceptului de experimentare.

De aceea, considerăm că, prin „experimentare” trebuie de înțeles verificarea prin experiență a proprietăților pe care le au substanțele narcotice, psihotrope, analogele sau precursorii acestora, prin încercarea lor în diferite condiții, în variate proporții sau asupra diferiților subiecți.

Ca subiect de experimente poate fi făptuitorul însuși sau o altă persoană. În ultimul caz, se are în vedere că persoana își exprimă consimțământul de a fi subiect de experimente. În caz contrar, cele săvârșite trebuie calificate conform art.217⁶ CP RM, ca introducere ilegală intenționată în organismul altei persoane, împotriva voinței acesteia, a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analogelor acestora.

Subiectul experimentelor își poate exprima consimțământul, însă este posibil să nu fie întrunite condițiile necesare efectuării testării unei substanțe narcotice sau psihotrope, utilizabile în scopuri medicale. Aceste condiții sunt stabilite în art.9-12 din Legea Republicii Moldova cu privire la medicamente, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 17.12.1997 [60], precum și în art.14 al Legii Republicii Moldova cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 27.10.2005 [61]. În această ipoteză, experimentarea are un caracter ilegal, intrând sub incidența alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹ sau a art.217² CP RM.

În cele ce urmează vom examina noțiunea „prelucrare”. Aceasta e folosită pentru caracterizarea laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹ și la art.217² CP RM.

În sens literar, prin „prelucrare” se înțelege acțiunea de a modifica forma, dimensiunile, constituția sau aspectul unui material (pentru a obține produse finite, materii prime etc.) [62]. Practic, în același fel, noțiunea „prelucrare” este definită de către unii autori: „obținerea unei materii prime sau a unui produs finit cu efect narcotic prin modificarea unui material care conține substanțe narcotice” [63]. Fiind prea vagă, această definiție nu poate satisface necesitățile studiului de față: nu este clar ce înseamnă „material care conține substanțe narcotice”, dar „materia primă cu efect narcotic”? O valoare aplicativă preeminentă o are următoarea definiție: „modificarea calităților de consum ale substanțelor narcotice, psihotrope ori ale precursorilor acestora, în vederea sporirii acestor calități (de exemplu, când pulberea de opiu, care se concentrează în vid la 50-60°C, se tratează cu soluție de clorură de calciu, iar din această soluție, prin filtrare, concentrare și alcalinizare cu amoniac, se obține morfina bază)” [64].

Însă, această definiție apare ca fiind restrictivă, dacă ne aducem aminte că prin „prelucrare”, ca noțiune ce caracterizează latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217 și la alin.(2) art.217¹ CP RM, am desemnat tratarea, cu ajutorul unor agenți chimici, fizici, mecanici etc., a plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope.

Ideea dată este confirmată pe planul dreptului comparat. Astfel, conform Legii Federației Ruse cu privire la mijloacele narcotice și substanțele psihotrope, prin „prelucrare” se înțelege acțiunea de rafinare (separare de impurități) a mijloacelor narcotice sau substanțelor psihotrope, de sporire în preparat a concentrației mijloacelor narcotice sau a substanțelor psihotrope, de obținere în baza acestora a unor substanțe care nu sunt nici mijloace narcotice, nici substanțe psihotrope. Exact în aceeași manieră, noțiunea „prelucrare” este definită în Legea Republicii Kârgâze cu privire la mijloacele narcotice, substanțele psihotrope și precursori.

Într-un mod mai nuanțat, definiția noțiunii „prelucrare” este expusă în Hotărârea Plenului Judecătorei Supreme a Federației Ruse „Cu privire la practica judiciară în cauzele despre infracțiunile legate de mijloacele narcotice, substanțele psihotrope, substanțele cu efecte puternice și substanțele toxice”, nr.14 din 15.06.2006: „acțiunea de rafinare (separare de impurități) a amestecului solid sau lichid conținând unul sau mai multe mijloace narcotice sau substanțe psihotrope, de sporire în acest amestec (preparat) a concentrației mijloacelor narcotice sau a substanțelor psihotrope, ori de amestecare cu alte substanțe farmacologic active, în vederea sporirii efectului lor asupra organismului”.

Sintetizând cele enunțate în definițiile prezentate mai sus, considerăm că prin „prelucrare” trebuie de înțeles tratarea cu ajutorul unor agenți chimici, fizici, mecanici etc. a substanțelor narcotice, psihotrope, a analogelor sau precursorilor acestora (de exemplu, rafinarea (separarea de impurități) a amestecului conținând una sau mai multe substanțe narcotice, psihotrope, analoge sau precursori ai acestora; sporirea în preparat a concentrației de substanțe narcotice sau psihotrope; obținerea în baza substanțelor narcotice, psihotrope, a analogelor sau precursorilor acestora a altor substanțe care nu sunt substanțe narcotice, psihotrope, analoge sau precursori ai acestora; amestecarea cu alte substanțe farmacologic active în vederea sporirii efectului asupra organismului etc.).

Procedeele de prelucrare pot fi dintre cele mai variate (fierberea, opărirea, defalcarea din preparat a alcaloizilor narcotici în formă pură etc.). În același timp, trebuie de accentuat că dizolvarea substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora în apă, fără o tratare suplimentară sub formă de opărire, rafinare, decoctie etc., astfel încât să se modifice structura chimică a substanței, nu poate fi considerată prelucrare. Așadar, se are în vedere prelucrarea prin influențarea asupra conținutului, nu a formei.

De aceea, drept moment de consumare a infracțiunii, evoluând sub formă de prelucrare, trebuie considerat momentul tratării chimice, fizice, mecanice etc. a substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora, astfel încât să fie modificată structura chimică a acestora.

Dintr-o altă perspectivă, vom supune examinării noțiunea „înstrăinare”. Aceasta e folosită pentru caracterizarea laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217¹, art.217² și la art.217³ CP RM.

Literalmente, prin „înstrăinare” se înțelege acțiunea de a trece cuiva stăpânirea unui lucru; a aliena un bun material [65]. Din acest punct de vedere, noțiunea „înstrăinare” este preferabilă față de noțiunea „desfacere” (folosită în legea penală anterioară), care înseamnă „acțiunea de a vinde produse” [66]. Întrucât noțiunea „înstrăinare” este corelativă cu noțiunea „procurare”, ar fi incorect a reduce sensul primei noțiuni doar la vânzare.

Prin corelarea cu noțiunea „procurare”, prin „înstrăinare” trebuie de înțeles trecerea în stăpânirea altei persoane a substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora, ori a materialelor sau utilajelor, prin vânzare, schimb, donare, dare de împrumut, dare în contul unei datorii, oferire a unei țigaretete conținând o substanță narcotică (de exemplu, hașiș).

Cât privește administrarea unei injecții, aceasta nu întotdeauna poate fi privită ca exemplu de înstrăinare. Astfel, are dreptate M.A. Liubavina când afirmă că, dacă mijlocul narcotic sau substanța psihotropă, care este injectată, aparține consumatorului, atunci nu putem susține că cel ce administrează injecția săvârșește înstrăinarea [67]. Într-adevăr, în acest caz, nu are loc trecerea bunului (lucrului) în stăpânirea altei persoane. De aceea, se săvârșește nu înstrăinarea, dar complicitatea la consumul de mijloace narcotice sau substanțe psihotrope, adică complicitatea la fapta prevăzută la art.44 din Codul cu privire la contravențiile administrative.

De asemenea, nu constituie înstrăinare administrarea unei injecții, dacă substanța injectată a fost procurată împreună de către consumator și persoana care administrează injecția, pentru consumul ambilor. Nici în această situație nu are loc trecerea în stăpânirea altei persoane. Iar faptele celor care își administrează reciproc injecțiile respective trebuie calificate drept complicitate la fapta prevăzută la art.44 din Codul cu privire la contravențiile administrative.

Dacă, sub forma unei substanțe narcotice, psihotrope, a unui analog sau precursor al acestora, ori material sau utilaj, se înstrăinează un bun „neutru”, iar făptuitorul urmărește scopul de cupiditate, atunci cele săvârșite de el se califică potrivit art.190 CP RM, ca escrocherie. Totodată, cel care procură falsurile respective, luându-le de bune, trebuie să poarte răspundere pentru tentativa de procurare.

În doctrina penală se susține, pe bună dreptate, că administrarea de substanțe narcotice sau psihotrope unor animale nu formează înstrăinarea (de exemplu, administrarea de ketamină utilizată pentru narcoză de către veterinarul-chirurgi) [68]. Și mai explicită este formularea din pct.15 al Hotărârii Plenului Judecătorei Supreme a Federației Ruse „Cu privire la practica în cauzele referitoare la infracțiunile legate de mijloacele narcotice, substanțele psihotrope, cu efect puternic sau toxice”, nr.14 din 15.06.2006 [69]: „în cazurile în care persoana, în scopul tratamentului animalelor, utilizează mijloacele narcotice sau substanțele psihotrope procurate ilegal (sublinierea ne aparține – *n.a.*) (de exemplu, ketamina, hidrociorura de ketamină), semnele infracțiunii care atrag răspunderea pentru înstrăinarea ilegală a acestor mijloace sau substanțe lipsesc”. Într-adevăr, prin definiție, înstrăinarea înseamnă trecerea unui bun (lucru) în stăpânirea unei alte persoane. Însă, ar fi cu totul deplasat a identifica prezența înstrăinării atunci când trecerea substanței narcotice sau psihotrope se face „în stăpânirea unui animal”. Chiar dacă aceasta a fost precedată de procurarea ilegală a substanțelor respective.

Ne exprimăm susținerea pentru opinia expusă de A.A. Maiorov și V.B. Malinin, conform căreia drept moment de consumare a infracțiunii, în cazul înstrăinării, trebuie considerat momentul primirii de către altă persoană a substanțelor corespunzătoare [70]. Până la acest moment, dacă substanțele narcotice, psihotrope, analoagele sau precursorii acestora, ori materialele sau utilajele au ieșit din sfera de stăpânire a făptuitorului, dar, din cauze independente de voința lui, nu au ajuns în sfera de stăpânire a celui care procură, cele săvârșite trebuie calificate ca tentativă de înstrăinare.

Următoarea noțiune, căreia îi vom acorda atenție, este noțiunea „extragere”. Aceasta e folosită pentru caracterizarea laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217 și la alin.(2) art.217¹ CP RM.

În sens literar, prin „extragere” se înțelege acțiunea de a scoate o substanță dintr-un material, de a separa o substanță de alta prin diferite procedee [71].

În literatura de specialitate, prin „extragere” se înțelege separarea substanței narcotice din plantele sau materialele ce le conțin [72]. Nu putem agree utilizarea termenului „materiale” în această definiție, termen care are o semnificație foarte precisă în contextul art.217³ CP RM.

În opinia lui O.Pop, extragerea reprezintă scoaterea drogurilor din plantele care conțin astfel de substanțe, sau separarea unui drog de alte substanțe în acțiunea de „purificare” a drogurilor [73]. Considerăm că nu este corect a privi ca extragere activitatea de separare a unui drog de alte substanțe în acțiunea de „purificare” a drogurilor. Aceasta deoarece, așa cum am stabilit anterior, într-o asemenea ipoteză este vorba de prelucrare, ca modalitate normativă distinctă.

Dar să analizăm o altă opinie, potrivit căreia prin „extragere” se are în vedere, corect, obținerea substanțelor corespunzătoare din plante [74]. Acest punct de vedere îl confirmă prevederea notei 1 la Hotărârea nr.79/2006 a Guvernului, conform căreia „cultivarea plantelor specificate (se au în vedere plantele care conțin substanțe narcotice sau psihotrope) este periculoasă nu numai din punct de vedere că sunt folosite ca materie primă pentru extragerea substanțelor narcotice (sublinierea ne aparține – *n.a.*), dar și ca acțiune ilegală”. Se au în vedere „plantele verzi nerecoltate” [75]. Or, conform aceleiași hotărâri de Guvern, marijuana verde, frunzele de coca și paiul verde de mac somnifer sunt considerate substanțe narcotice, și nu plante care conțin substanțe narcotice. De aceea, dacă, de exemplu, din paiul verde de mac somnifer se obține extractul de mac somnifer, vom fi în prezența prelucrării, ca modalitate normativă distinctă. Aceasta deoarece dintr-o substanță narcotică se obține o altă substanță narcotică, sporindu-se astfel efectul acesteia asupra organismului.

Alta e situația când se efectuează incizia capsulelor macului verde nerecoltat, pentru ca ulterior să se extragă latexul macului somnifer care este nu altceva decât opiul. Însă, la o analiză atentă, putem observa că această ipoteză cade sub incidența noțiunii „producere”, așa cum am acceptat-o noi *supra*, dând expresie prevederilor convențiilor internaționale în care e definită această noțiune.

Obținerea substanțelor narcotice, psihotrope sau a analogelor acestora din plante (verzi nerecoltate), care le conțin, constituie producerea. Obținerea, pe cale de sinteză, a acelorași substanțe reprezintă, după caz, fie fabricare, fie prelucrare. Atunci, rezultă că noțiunea „extragere” nu poate fi aplicată nici unei ipoteze din realitatea socială. În consecință, propunem eliminarea termenului „extragere” din alin.(2) art.217 și din alin.(2) art.217¹ CP RM. În condițiile reliefate, acest termen este inutil, iar menținerea lui în textul legii penale va spori confuzia în procesul de calificare a infracțiunilor.

În altă ordine de idei, vom analiza noțiunea „transformare”. Aceasta e folosită pentru caracterizarea laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217 și la alin.(2) art.217¹ CP RM.

Literalmente, prin „transformare” se are în vedere acțiunea de a schimba înfățișarea, a da alt aspect, altă formă [76]. În doctrina penală română, prin „transformare” se înțelege modificarea, schimbarea unor elemente caracteristice unei substanțe considerate drog, obținându-se în final o altă substanță, de aceeași natură, având însă efecte diferite [77].

Dar înțelesul care rezultă din această ultimă definiție este același cu înțelesul noțiunii „prelucrare”, în accepțiunea legii penale autohtone. Această coincidență se datorează faptului că în art.386 și 387 CP Rom. se utilizează noțiunea „transformare”, nu cea de „prelucrare”. În opoziție, în alin.(2) art.217 și în alin.(2) art.217¹ CP RM se utilizează ambele noțiuni. De aceea, trebuie să le atribuim înțelesuri diferite.

În consecință, propunem ca prin „transformare” să se înțeleagă schimbarea formei substanțelor narcotice, psihotrope sau a analogelor acestora (de exemplu, pentru a face dificilă identificarea lor), astfel încât să nu fie modificată structura chimică a acestor substanțe.

Se are în vedere schimbarea culorii, consistenței, mirosului, aspectului exterior etc. prin camuflarea sub forma altor bunuri (făină, zahăr, condimente etc.). Pe cale de consecință, pentru a readuce substanțele narcotice, psihotrope sau analogele acestora în forma necesară consumului lor, transformării trebuie să-i urmeze prelucrarea. Astfel încât să se facă separarea de impurități.

În alt context, vom analiza noțiunea „distribuire”. Aceasta e folosită pentru caracterizarea laturii obiective a infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.217¹ CP RM.

În sens literar, prin „distribuire” se are în vedere acțiunea de a împărți ceva în mai multe locuri sau la mai multe persoane, dând fiecăreia una sau mai multe părți [78]. Practic, în același mod, fără o adaptare la necesitățile legii penale, noțiunea „distribuire” este definită de către unii autori [79]. Atribuind același înțeles noțiunii „distribuire”, O.Pop adaugă: „Nu contează dacă distribuitorul este însuși proprietarul bunului, caz în care distribuitorul constituie o vânzare, sau este doar un mijlocitor între vânzător și cumpărător [80]. În primul rând, nu putem confunda distribuitorul cu înstrăinarea, ca modalitate normativă distinctă. Distribuitorul nu poate vinde substanțele narcotice, psihotrope sau analoagele acestora consumatorului, pentru că în acest caz suntem în prezența înstrăinării. În al doilea rând, distribuitorul nu poate fi mijlocitor între vânzător și cumpărător. Mijlocitorul este tras la răspundere fie pentru complicitate la înstrăinare (dacă reprezintă interesele celui care înstrăinează), fie pentru complicitatea la consum (dacă reprezintă interesele consumatorului). În ambele cazuri, se exclude răspunderea pentru distribuitor.”

În acest context, mult mai potrivită apare opinia, conform căreia prin „distribuire” se înțelege acțiunea de împărțire, repartizare a drogurilor în mai multe locuri și la mai multe persoane, acestea urmând ca, la rândul lor, să le pună în vânzare și să le vândă efectiv [81].

Adaptând această definiție rigorilor alin.(2) art.217¹ CP RM, prin „distribuire” trebuie să înțelegem împărțirea substanțelor narcotice, psihotrope sau analoagelor acestora în mai multe locuri și la mai multe persoane, acestea urmând, la rândul lor, să le înstrăineze efectiv. Reieșind din această formulare, drept moment de consumare a infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.217¹ CP RM, când aceasta ia forma distribuirii, urmează a fi considerat momentul trecerii substanțelor narcotice, psihotrope sau analoagelor acestora în stăpânirea persoanei care urmează să le înstrăineze efectiv.

În alt registru, specificăm că noțiunea „fabricare” este utilizată pentru caracterizarea laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art.217³ CP RM. Am analizat această noțiune cu prilejul examinării noțiunii „producere”. Ne menținem punctul de vedere că este necesară completarea alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹ și a art.217² CP RM, astfel încât noțiunea „fabricare” să caracterizeze latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute de aceste norme.

În contextul laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art.217³ CP RM se utilizează și noțiunea „transmitere”.

Trebuie de menționat că o astfel de noțiune nu este folosită nici în legile penale ale României, Federației Ruse și Ucrainei, nici în convențiile internaționale relative la prevenirea și combaterea traficului ilicit de droguri.

Putem doar să admitem că această noțiune este o parafrază *sui generis* a noțiunii „trimitere” din alin.(5) art.389 CP Rom. Atenționăm însă că în această normă nu se utilizează noțiunea „expediere”. De aceea, noțiunea „trimitere” apare ca un substituent al noțiunii „expediere”. În opoziție, în art.217³ CP RM sunt folosite noțiunile „transmitere” și „expediere”. Mai mult, e utilizată și noțiunea „înstrăinare”. Astfel, devine clar că noțiunea „transmitere” e lipsită de sferă de acțiune și deoarece este lipsită de funcționalitate, reprezentând un element de decor, noțiunea „transmitere” din art.217³ CP RM urmează a fi eliminată.

În fine, noțiunea „alte operațiuni” este utilizată la caracterizarea laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217¹ și la art.217² CP RM.

În contextul laturii obiective a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.217 CP RM, ne-am exprimat opțiunea privind necesitatea excluderii noțiunii „alte operațiuni” din textul legii penale. Manifestând consecvență, recomandăm același amendament în privința alin.(2) art.217¹ și a art.217² CP RM. Argumentele rămân aceleași: în acest fel, se va asigura respectarea principiului legalității, deoarece se va exclude posibilitatea interpretării extensive, defavorabile, a legii penale.

Înceind analiza laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹, art.217² și la art.217³ CP RM, consemnăm că, drept cerință esențială pentru întregirea laturii obiective, apare ilegalitatea acțiunii prejudiciabile. Se are în vedere că acțiunile prevăzute la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217¹, art.217² și la art.217³ CP RM sunt realizate în lipsa autorizației eliberate de CPCD, deci contrar prevederilor Legii nr.382/1999 (în special, prevederilor art.11-38 din această lege).

Ne exprimăm dezacordul cu opinia că infracțiunea prevăzută la alin.(2) art.217 CP RM este o infracțiune materială [82]. Această infracțiune (ca și infracțiunile prevăzute la alin.(2) art.217¹, art.217² și la art.217³ CP RM) este, prin excelență, o infracțiune formală. Survenirea urmărilor prejudiciabile nu are un caracter obligatoriu la stabilirea momentului ei de consumare. Iar sintagma „în proporții mari” caracterizează nu urmările prejudiciabile, ci obiectul material.

Referințe:

1. Постановление Верховного Суда Российской Федерации №14 от 15 июня 2006 г. «О судебной практике по делам о преступлениях, связанных с наркотическими средствами, психотропными, сильнодействующими и ядовитыми веществами» // www.vsrfr.ru/print_page.php?id=4348
2. Boroî A., Neagu N., Radu-Sultănescu V. Infracțiuni prevăzute de Legea nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, p.57.
3. Ibidem.
4. Tratatе internaționale la care Republica Moldova este parte. Vol.8. – Chișinău: Moldpres, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, p.128-180.
5. Ibidem, p.181-213.
6. Постановление Верховного Суда Украины №4 от 26 апреля 2002 г. «О судебной практике по делам о преступлениях в сфере оборота наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов и прекурсоров» // Вісник Верховного Суду України. – 2002. – №4. – С.6-11.
7. Dicționarul explicativ al limbii române. - București: Univers enciclopedic, 1996, p.854.
8. Ibidem.
9. Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (mai 1974-iulie 2002). - Chișinău, 2002, p.360-366.
10. Brînză S., Ulianoschi X., Stati V. și alții. Drept penal. Partea Specială, p.366; Borodac A. Manual de drept penal. Partea Specială. - Chișinău: Tipografia Centrală, 2004, p.258; Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C. și alții. Codul penal comentat și adnotat. – Chișinău: Cartier, 2005, p.322.
11. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2002. - Nr.82-86.
12. Boroî A., Neagu N., Radu-Sultănescu V. Infracțiuni prevăzute de Legea nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, p.58.
13. Antoniu G. Unele reflecții asupra interpretării legii penale, din perspectiva europeană (II) // Revista de drept penal. - 2006. - Nr.3. - P.9-34.
14. Pop O. Drogurile: un flagel al lumii contemporane, p.28.
15. Мубаракшин Р.Г. Принципы квалификации преступлений / www.tisbi.ru8science/vestnik/2006/issue8Jur3.html
16. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации №14 от 15 июня 2006 г. «О судебной практике по делам о преступлениях, связанных с наркотическими средствами, психотропными, сильнодействующими и ядовитыми веществами» // www.vsrfr.ru/print_page.php?id=4348
17. Судовы вестник. - 2003. - №2. - С.11-16.
18. Дидковская С.П. Наркомания: уголовно-правовые и медицинские проблемы. - Киев, 1989, с.92.
19. Dicționarul explicativ al limbii române, p.312.
20. Уголовный кодекс Украины: Научно-практический комментарий / Под ред. Е.Л. Стрельцова. - Харьков: Одиссей, 2005, с.577.
21. Mitrache C., Stănoiu R., Molnar I. și alții. Noul Cod penal comentat / Sub red. lui G.Antoniu. - București: ALL Beck, 2006, p.429.
22. Музыка А.А. Квалификация органами внутренних дел преступлений, совершаемых на почве наркомании. - Киев, 1998, с.29.
23. Любавина М.А. Уголовно-правовое противодействие незаконному обороту наркотических средств и психотропных веществ (часть 1-4 ст.228 УК РФ): Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. - Санкт-Петербург, 2000, с.133-134.
24. Dicționarul explicativ al limbii române, p.766.
25. Ibidem.
26. Brînză S., Ulianoschi X., Stati V. și alții. Drept penal. Partea Specială, p.365; Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C. și alții. Codul penal comentat și adnotat, p.321; Borodac A. Manual de drept penal. Partea Specială, 357;
27. Boroî A. Infracțiuni contra unor relații de conviețuire socială, p.85; Boroî A., Neagu N., Radu-Sultănescu V. Infracțiuni prevăzute de legea nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, p.58; Pop O. Drogurile: un flagel al lumii contemporane. – Timișoara: Mirton, 2002, p.25.
28. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации №14 от 15 июня 2006 г. «О судебной практике по делам о преступлениях, связанных с наркотическими средствами, психотропными, сильнодействующими и ядовитыми веществами» // www.vsrfr.ru/print_page.php?id=4348
29. Судовы вестник. - 2003. - №2. - С.11-16.
30. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации №9 от 27 мая 1998 г. «О судебной практике по делам о преступлениях, связанных с наркотическими средствами, психотропными, сильнодействующими и ядовитыми веществами» // Бюллетень Верховного Суда Российской Федерации. - 1998. - №7. - С.3-8.

31. Гасанов Э.Г. Уголовно-правовые и криминологические проблемы борьбы с преступлениями связанными с наркотиками (антинаркотизм): Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук. - Баку, 2000, с.249.
32. Любавина М.А. Уголовно-правовое противодействие незаконному обороту наркотических средств (части 1-4 ст.228 УК РФ): Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. - Санкт-Петербург, 2000, с.114.
33. Drăgan J., Alecu Gh., Țipișcă M. Elemente introductive în dreptul drogurilor, p.119.
34. Hadîrcă I. Păstrarea, transportarea și expedierea ilegală a substanțelor narcotice // Analele Științifice ale USM. Seria „Științe socioumanistice”. Vol.I. - Chișinău: CE USM, 2002, p.218-221.
35. Dicționarul explicativ al limbii române, p.358.
36. Mateuț Gh., Mihăilă A. Logica juridică. - București: Lumina LEX, 1998, p.106.
37. Borodac A. Manual de drept penal. Partea Specială, p.258; Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C. și alții. Codul penal comentat și adnotat, p.322.
38. Seche L., Seche M., Preda I. Dicționar de sinonime. - București: Vox, 2000, p.415.
39. Brînză S., Ulianovschi X., Stati V. și alții. Drept penal. Partea Specială, p.367.
40. Dicționarul explicativ al limbii române, p.1113.
41. Судовы вестник. - 2003. - №2. - С.11-16.
42. Омигов В.И. Криминологические и правовые проблемы борьбы с наркоманией и наркотизмом. - Москва: Академия МВД РФ, 1992, с.77.
43. Прохорова М.Л. Наркотизм: уголовно-правовое и криминологическое исследование, с.142; Майоров А.А., Малинин В.Б. Наркотики: преступность и преступления, с.142.
44. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2000. - Nr.160-162.
45. Уголовный кодекс Украины: Научно-практический комментарий / Под ред. Е.Л. Стрельцова. - Харьков: Одиссей, 2005, с.578; Майоров А.А., Малинин В.Б. Наркотики: преступность и преступления, с.142.
46. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации №14 от 15 июня 2006 г. «О судебной практике по делам о преступлениях, связанных с наркотическими средствами, психотропными, сильнодействующими и ядовитыми веществами» // www.vsrfr.ru/print_page.php?id=4348
47. Antoniu G. Unele reflecții asupra interpretării legii penale, din perspectiva europeană (II) // Revista de drept penal. - 2006. - Nr.3. - P.9-31.
48. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации №14 от 15 июня 2006 г. «О судебной практике по делам о преступлениях, связанных с наркотическими средствами, психотропными, сильнодействующими и ядовитыми веществами» // www.vsrfr.ru/print_page.php?id=4348
49. Мирошниченко Н.А., Музыка А.А. Уголовно-правовая борьба с наркоманией. - Киев-Одесса, 1988, с.60; Майоров А.А., Малинин В.Б. Наркотики: преступность и преступления, с.135; Прохорова М.Л. Наркотизм: уголовно-правовое и криминологическое исследование, с.191; Любавина М.А. Уголовно-правовое противодействие незаконному обороту наркотических средств (части 1-4 ст.228 УК РФ), с.143.
50. Мирошниченко Н.А., Музыка А.А. Уголовно-правовая борьба с наркоманией, с.60.
51. Curtea de Apel. Culegere de practică judiciară (august 1996-aprilie 1999). - Chișinău, 2000, p.41.
52. Dicționarul explicativ al limbii române, p.843.
53. Marcu F. Marele dicționar de neologisme, p.732.
54. Dicționarul explicativ al limbii române, p.843.
55. Любавина М.А. Уголовно-правовое противодействие незаконному обороту наркотических средств (части 1-4 ст.228 УК РФ), с.83.
56. Boroi A., Neagu N., Radu-Sultănescu V. Infrațiuni prevăzute de Legea nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, p.57.
57. Dicționarul explicativ al limbii române, p.358.
58. Drăgan J., Alecu Gh., Țipișcă M. Elemente introductive în dreptul drogurilor, p.119-120.
59. Pop O. Drogurile: un flagel al lumii contemporane, p.27.
60. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 1998. - Nr.52-53.
61. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2005. - Nr.176.
62. Dicționarul explicativ al limbii române, p.841.
63. Borodac A. Manual de drept penal. Partea Specială, p.257; Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C. și alții. Codul penal comentat și adnotat, p.321.
64. Brînză S., Ulianovschi X., Stati V. și alții. Drept penal. Partea Specială, p.365.
65. Dicționarul explicativ al limbii române, p.536.
66. Ibidem, p.286.
67. Любавина М.А. Уголовно-правовое противодействие незаконному обороту наркотических средств (части 1-4 ст.228 УК РФ), с.149.

68. Brînză S., Ulianoschi X., Stati V. și alții. Drept penal. Partea Specială, p.366.
69. Постановление Верховного Суда Российской Федерации №14 от 15 июня 2006 г. «О судебной практике по делам о преступлениях, связанных с наркотическими средствами, психотропными, сильнодействующими и ядовитыми веществами» // www.vsruf.ru/print_page.php?id=4348
70. Майоров А.А., Малинин В.Б. Наркотики: преступность и преступления, с.146.
71. Dicționarul explicativ al limbii române, p.361.
72. Borodac A. Manual de drept penal. Partea Specială, p.257; Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C. și alții. Codul penal comentat și adnotat, p.321.
73. Pop O. Drogurile: un flagel al lumii contemporane, p.28.
74. Brînză S., Ulianoschi X., Stati V. și alții. Drept penal. Partea Specială, p.365.
75. Hadârcă I. Fabricarea și extragerea substanțelor narcotice, psihotrope sau a precursorilor ca formă de săvârșire a infracțiunii prevăzute la art.217 CP RM // Analele Științifice ale USM. Seria „Științe socioumanistice”. Vol.I. - Chișinău: CEP USM, 2005, p.320-322.
76. Dicționarul explicativ al limbii române, p.1104.
77. Boroî A., Neaga N., Radu-Sultănescu V. Infracțiuni prevăzute de Legea nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, p.58.
78. Dicționarul explicativ al limbii române, p.310.
79. Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C. și alții. Codul penal comentat și adnotat, p.322; Borodac A. Manual de drept penal. Partea Specială, p.257-258.
80. Pop O. Drogurile: un flagel al lumii contemporane, p.29.
81. Boroî A., Neaga N., Radu-Sultănescu V. Infracțiuni prevăzute de Legea nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, p.58.
82. Dumneanu L., Mutu-Strulea M. Album de scheme. Dreptul penal. Partea Specială, p.118.

Prezentat la 06.07.2007